

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Є24 **Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень** : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

2. Державний реєстр інноваційних проєктів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/innovacijna-diyalnist-ta-transfer-tehnologij/innovacijni-proekti/derzhavnij-reyestr-innovacijnih-proektiv>
3. Про затвердження плану заходів на 2021–2023 роки з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2021 № 1687-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1687-2021-%D1%80#Text>

Ключові слова: стартап, інновації, бізнес-ідеї, бізнес-структури, інноваційна діяльність в умовах війни.

Key words: startup, innovation, business ideas, business structures, innovative activity in the conditions of war.

КОРНІЛОВА ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри національної економіки, PhD*

КАЛМИКОВА НАТАЛЯ ЮРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри національної економіки*

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Останнім часом, концепція розвитку людського капіталу стала надзвичайно популярною. У зв'язку з інформатизацією, глобалізацією та перехід розвинених країн до постіндустріальної економіки виникла необхідність глибшого дослідження розуміння ролі людини та накопичення її трудової, інтелектуальної та творчої діяльності.

Зазначена проблема спонукала вчених до посиленого дослідження процесів, пов'язаних з накопиченням, збереженням та відтворенням людського капіталу, який розглядається як окремий ресурс. Вивчення, а також належне забезпечення загального стану, структури і рівня розвитку людського капіталу є визначальними для забезпечення конкурентоспроможності, ефективності та зростання національного господарства будь-якої країни.

Сьогодні вивчення проблем підвищення ефективності використання продуктивних сил людей, що реалізуються в сучасних умовах у формі людського капіталу є не просто актуальним, а висувається в розряд першочергових завдань у структурі соціально-економічних досліджень. Це передбачає проведення глибоких наукових досліджень даної проблеми [3].

Теоретичні та практичні питання розвитку людського капіталу було розглянуто в працях відомих вітчизняних та зарубіжних науковців. Більшість науковців наполягають на тому, що економічна якість та цінність будь-якого соціально-економічного процесу залежить від ефективного відтворення людського капіталу. Вважається,

що підвищення рівня життя та добробуту населення обумовлюється, насамперед, не матеріально-технічним забезпеченням, а вмінням використовувати відповідну техніку [2, 4]. Категорію «людський капітал» визначають як продуктивні здібності людини [1], які, на нашу думку, є фундаментом для забезпечення високих темпів зростання економіки.

Проаналізувавши думки вчених, варто виокремити основні ознаки людського капіталу.

Наприклад, основною ознакою, яка притаманна людському капіталу є знання та навички. Люди, які мають високий рівень знань і навичок, здатні ефективно працювати та розвивати інноваційні ідеї та просувати їх на ринок. Однак до складу людського капіталу входять не тільки знання та навички, але й особисті якості, такі як вміння працювати в команді, лідерські якості, толерантність, відповідальність, ініціативність тощо.

Наступною ознакою є освіта та навчання, де люди можуть збільшувати свій людський капітал через отримання освіти, підвищення кваліфікації, тренінги, семінари та інші форми навчання. Досвід можна теж віднести до однієї із ознак людського капіталу, бо люди, які мають значні навички у певній галузі, можуть вважатися людським капіталом в цій галузі.

Люди з високим рівнем людського капіталу здатні бути більш інноваційними, тобто придумувати нові ідеї та розвивати нові продукти та послуги, що свідчить про ще одну ознаку, яка притаманна людському капіталу. Звідси, продуктивність є ще однією ознакою людського капіталу. Люди з високим рівнем людського капіталу можуть бути більш продуктивними і приносити більшу користь організації.

Звідси, можна зробити висновок, що людський капітал включає в себе багато різних складових і його розвиток може бути корисним як для працівників, так і для організацій та країн в цілому. Він може бути організований через освіту, тренінги, підвищення кваліфікації та інші форми навчання, а також через набуття досвіду на роботі. Людський капітал може бути розглянутий як інвестиція, оскільки збільшення рівня знань і навичок працівників може привести до підвищення продуктивності та прибутковості організації.

Людський капітал є важливим елементом конкурентоспроможності країни, оскільки люди з високим рівнем знань та навичок можуть бути більш ефективними та продуктивними, що може допомогти країні збільшувати свій економічний розвиток.

Таким чином, людський капітал – це здатність до праці, яка виражається у сукупність знань, навичок, досвіду, талантів та інших вмінь, які володіють працівники, що працюють в організації або на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки : монографія. Київ : Т-во «Знання», 2001. 254 с.
2. Кір'ян Т., Куліков Ю. Нове в теорії, методології та практиці людського капіталу. *Україна: аспекти праці*. 2008. № 4. С. 26–31.

3. Яковенко Р. В., Козенко Р. О. Проблеми та перспективи розвитку людського капіталу. *Наукові праці КНТУ. Економічні науки*. 2010. Вип. 17. С. 1–9.
4. Schultz Theodore W. Investment in Human Capital. *The American Economic Review*. Vol. 51. № 1 (Mar., 1961). Pp. 1–17.

Ключові слова: люди, людський капітал, ознаки людського капіталу, розвиток.
Key words: people, human capital, characteristics of human capital, development.

ПРИМАЧЕНКО ІВАН ФЕДОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри національної економіки,
кандидат економічних наук, доцент*

ДЖЕРЕЛА ВІДНОВЛЕННЯ ЗРУЙНОВАНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Минулого 2022 року, через три – чотири місяці після початку російської агресії проти України, на офіційному рівні та в науково-експертному середовищі почали обговорювати питання повоєнного відновлення зруйнованої економіки. Пріоритетом визнавалось економічне зростання. Наводились різні прогностичні обсяги потрібних інвестицій для всеосяжної відбудови економічного потенціалу країни. Підкреслювалось, що це стане можливим лише за умови закінчення війни. Але війна продовжується, наразі вона триває вже п'ятнадцятий місяць. Обсяги руйнувань, на жаль, зростають. А це означає, що по закінченні війни ресурсів для відбудови національної економіки потрібно буде значно більше. І їх треба зібрати. В цьому сенсі така діяльність вимагає наявності чіткого Плану Відновлення України. Він був розроблений та презентований 4-5 липня 2022 року на Конференції в м. Лугано (Швейцарія) і базувався на 5 Основних принципах [1]:

- 1) негайний початок, поступовий розвиток;
- 2) нарощування справедливого добробуту;
- 3) інтеграція в ЄС;
- 4) відбудова кращого, ніж було;
- 5) стимулювання приватних інвестицій та підприємництва.

Важливим є дотримання поетапності розроблюваних заходів. За звичай, на першому етапі планується відновлення зруйнованої інфраструктури, соціальних об'єктів, надання гуманітарної допомоги. Його тривалість – від декількох місяців до одного року.

Другий етап значно триваліший – декілька років. Це етап формування та створення фундаментальних засад сталого економічного зростання, створення робочих місць та, як наслідок, отримання постійних джерел генерування доходів. Змістом цього етапу має стати підтримка промисловості і впровадження найсучасніших технологій.

Слід зазначити, що План Відновлення України на момент презентації містив низку суперечностей та протиріч, а на думку окремих

Корнілова Олеся Володимирівна, Калмикова Наталія Юрійівна	
Поняття та ознаки людського капіталу	432
Примаченко Іван Федорович	
Джерела відновлення зруйнованого економічного потенціалу України в повоєнний період	434
Лешанич Світлана Євгеніївна	
Підприємство в умовах європейського вибору та війни в Україні	436

СЕКЦІЯ 10

ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ

Чанишева Галія Інсафівна	
Щодо законодавчого визначення понять колективної угоди та колективного договору	440
Yaroshenko Oleg	
The role of trade unions in resolving labour disputes	443
Вавженчук Сергій Ярославович	
До питання про ефективність способів захисту трудових прав	446
Вишновецька Світлана Василівна	
Європейські орієнтири розвитку науки трудового права у викликах сьогодення	449
Lagutina Iryna	
Right to strike and collective bargaining	452
Мельник Костянтин Юрійович	
До проблеми централізованого правового регулювання трудова і пов'язаних з ними відносин	454
Пишова Марина Олександрівна	
Щодо питання застосування гіг-контрактів	457
Бориченко Катерина Валеріївна	
Гарантії прав працівників при призупиненні дії трудова угоди	460
Краснов Єгор Володимирович	
Система органів із захисту прав у сфері соціального забезпечення	464
Гудзь Анна Олександрівна	
Суб'єкти правовідносин із недержавного пенсійного забезпечення	467
Пожарова Оксана Вікторівна	
Законодавче забезпечення праці домашніх працівників: сучасний стан	470
Потопахіна Ольга Миколаївна	
Поняття та зміст трудового договору з нефіксованим робочим часом	472